

**ÎNCEPUTURILE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ARTISTIC
LA TÂRGU MUREȘ. INSTITUTUL DE TEATRU
„SZENTGYÖRGYI ISTVAN“**

Sabin-Gavril Pășcan

DOI 10.46522/CT.2023.01.03

Abstract

*The beginnings of artistic education in Târgu Mureș.
The “Szentgyorgyi Istvan” Theatre Institute*

Târgu Mureș is recognized today as one of the most valuable theatre centers in Romania, and the audience from Târgu Mureș is demanding, but also generous. The appearance of the Târgu Mureș theatre somewhat coincided with the appearance of the Theatre Institute, after the Second World War. If at the beginning the plays were performed only in Hungarian, after 1962 the theatre became intercultural, when the Romanian section of the State Theatre in Târgu Mureș was established. In the 1960s and 1970s, theatrical artistic education occupied a special place in the education system. The specialized department of the Institute, the Art of the Actor, which had the role of creating the artistic-professional education of the students, was made up entirely of “specialists from outside the school” – that is, of the qualified actors of the State Theatre of Târgu Mureș. In 1976, after 22 years in which Transylvania was bereft of the Romanian theatre school, the reorganization of the Institute took place by establishing the Romanian section, specializing in acting, in Târgu Mureș. The Theater Institute in Târgu Mureș is today a renowned higher education institution in the theatrical field in Romania and offers

students the opportunity to develop as professionals in a creative and stimulating environment.

Keywords:

theatre, Târgu Mureș, institute, art, education.

Teatrul din Târgu Mureș. Scurt istoric

Târgu Mureșul este cunoscut ca unul dintre centrele teatrale cele mai importante și mai valoroase din România, iar publicul târgumureșean drept unul exigent, dar și generos. Interesul și dragostea pentru teatru a mureșenilor datează cu mult înainte să se înființeze o trupă de teatru în acest oraș. Documentele atestă faptul că spectacole teatrale au avut loc la Târgu Mureș și în împrejurimi încă din prima jumătate a secolului al XVIII-lea, iar, de atunci, nu puține au fost încercările de a înființa un teatru permanent în acest oraș. „Dar nici strădaniile lui István Őri Filep, János Kótsi Patkó, János Follinus și ale altora în perioada 1794-1862, ale primarului György Bernády la începutul secolului XX, sau ale unor scriitori precum Károly Molter și Mária Berde în perioada interbelică, pentru înființarea unui teatru în limba maghiară, nici cele ale lui Nicolae Măneguțiu, Aurel P. Bănuț, Ariton M. Popa și ale celorlalți animatori mureșeni ai «Societății pentru Fond de Teatru Român» în perioada 1874-1913, sau ale entuziastului profesor al Conservatorului din Târgu Mureș, Gheorghe Chirvăsuță, care a organizat cu elevii săi o serie de spectacole între anii 1934-1940, nu s-au putut finaliza, pentru că autoritățile timpului, fie ele maghiare sau române, nu au acordat acestor încercări niciun sprijin, nici material și nici moral, deși târgumureșenii, ori de câte ori a poposit aici o trupă teatrală, s-au dovedit iubitori ai artei scenice”¹. Cu toate acestea, ziarul *Mureșul* a consemnat – în numărul 6, anul I, din 7 decembrie 1922 – „Programul Teatrului din localitate: Joi, 7 Decembrie – *Fracul albastru*; Vineri, 8 Decembrie – *Comandantul haiducilor*; Sâmbătă, 9 Decembrie – *Amorii Floriciei*; Duminică, 10 Decembrie – *Rozica*; Luni, 11

1. Zeno Fodor, *Teatrul românesc la Târgu Mureș 1962-2002*, Târgu Mureș, Cromatic Tipo S.R.L., 2002, p. 11.

– *Cyrano de Bergerac*; Marți, 12 Decembrie – *Gül-baba*; Miercuri, 13 Decembrie – *Gül-baba*⁴². Nu există alte surse care să ne spună mai multe detalii despre respectivul teatru din localitate din acei ani.

În condițiile apărute după Al Doilea Război Mondial, când lumea abia scăpase de acei ani grei, în mai multe localități din țară s-au înființat instituții teatrale. Acest fapt a reprezentat „un proces de anvergură națională”⁴³. Fractura ce a intervenit în viața societății românești la sfârșitul anilor '40 și la începutul anilor '50 ai secolului XX, în urma evenimentelor de la 23 august 1944 și a trecerii României în sfera de influență a U.R.S.S, nu s-a resimțit, la nivelul vieții artistice, cu același grad de urgență precum în lumea politicului. „Confruntările brutale, «fierbinți», dintre structurile democratice ale interbelicului, abia reînfrigate după anii celor două dictaturi, și noile structuri, în rapidă încheiere și ofensivă, ale «dictaturii proletarietului», au umbrat scena artei, luminând, ca întotdeauna în vremuri de restriște, scena străzii. Cel puțin până la finalul lui 1946 și începutul lui 1947, ele se reflectă, firește, și în plan cultural, însă cu o intensitate redusă și de o manieră cel puțin cețoasă, mărturisind asupra unei oarecare ineficiențe – dacă nu inconștiențe – a inteligenței naționale în privința direcției adevăratelor și iminentelor primejdii”⁴⁴.

Într-o perioadă în care, cu ajutorul Moscovei, comuniștii se pregăteau să preia puterea deplină în țară, se naștea teatrul târgumureșean. Data de înființare a teatrului din Târgu Mureș este 4 februarie 1946, când, în *Monitorul Oficial* nr. 29, a apărut *Jurnalul CM nr. 57* prin care se înființa Teatrul Secuiesc din Târgu Mureș. Director a fost numit tânărul regizor Miklós Tompa. Prima reprezentație a avut loc la 10 martie 1946, cu opereta *Țara surâsului* de Lehár.

2. *** „Teatru” în *Mureșul*, anul I, nr. 6/7.12.1922, Târgu Mureș, p. 3.
3. Zeno Fodor, *Teatrul românesc...*, ed. cit., p. 11.
4. Miruna Runcan, „Teatrul românesc în perioada comunistă” în https://www.researchgate.net/publication/350373874_Miruna_RUNCAN_Teatrul_romanesc_in_perioada_comunista/link/605c54a8a6fdccbf0527f3/download, accesat în data de 10.06.2023.

De la 1 noiembrie 1949, în urma naționalizării tuturor instituțiilor de spectacole, numele teatrului târgumureșean s-a schimbat în Teatrul Secuiesc de Stat⁵. În anul 1961, și-a schimbat din nou denumirea, devenind Teatrul de Stat Târgu Mureș⁶. Această modificare a denumirii anunța oarecum transformarea teatrului în instituție bilingvă, precum Teatrul din Oradea⁷.

Teatrul târgumureșean a devenit intercultural în anul 1962, când s-a înființat secția română a Teatrului de Stat din Târgu Mureș prin Hotărârea Consiliului de Miniștri, care de la acea dată funcționa ca teatru cu două secții⁸.

Actorii fondatori ai noii secții au fost, în majoritate, absolvenți ai Institutului de teatru din București: Minodora Condur, Valentina Iancu, Camelia Zorlescu, Alexandru Arșinel, Constantin Diplan, Barbu Baranga, Mihai Dobre, Mihai Gingulescu, Vasile Vasiliu, Valentino Dai și mulți alții.

În luna noiembrie 1962, presa locală de limba română titra următoarele: „Un anunț apărut zilele trecute în ziarul nostru a umplut de bucurie inimile multor cititori. Iată-ne în sfârșit la capătul perioadei de pregătire a artiștilor secției române a Teatrului de stat din Tg. Mureș, în vederea noii stagiuni. Astă-seară, vom putea aplauda pe tinerii artiști, la primul examen în fața publicului, cu piesa «Dacă vei fi întrebat» de Dorel Dorian”⁹.

Din cauza faptului că, în Târgu Mureș, nu exista o clădire construită special pentru teatru, în acel moment teatrul de limba maghiară funcționa în sala de concerte a Palatului Culturii, adaptată pentru a corespunde desfășurării în bune condiții a spectacolelor de teatru. Odată cu înființarea secției române, ambele secții își desfășurau activitatea în aceeași clădire¹⁰.

Debutul stagiunii 1973-1974 a coincis cu inaugurarea clădirii teatrului. Lucrările la clădirea destinată exclusiv

5. Decizia nr. 821/1949 a Comitetului Provizoriu al Comunei Urbane Târgu Mureș.

6. Decizia nr. 7368/1961 a Ministerului Învățământului și Culturii.

7. Zeno Fodor, *Teatrul românesc...*, ed. cit., p. 14.

8. <https://teatrunitational.ro/teatrul-lr/>, accesat la data de 12.06.2023.

9. ***; „AZI: Premieră”, în *Steaua roșie*, nr. 267/10.11.1962, p. 1.

10. *Ibidem*.

activităților de teatru au început în anul 1969 și s-au terminat în anul 1973. Edificiul a fost construit de către Trustul de Construcții Montaj din Târgu Mureș, după proiectul unui colectiv format din arhitecții bucureșteni Constantin Săvescu (șef de proiect), Mihaela Savu și Vladimir Savu. Clădirea Teatrului Național arată ca o cetate medievală transilvană, cu contraforturi și o poartă din aramă bătută, profilată, executată de sculptorul târgumureșean László Hunyadi. Ferestrele și elementele de decorațiuni sunt stilizări ale unor motive populare românești și secuiești. Pereții foaierei de sus sunt decorați cu uriașe tapiserii cusute de mână, de țărânci din nordul Moldovei, după proiectul Aspasiei Burduja¹¹.

Repere cronologice privind învățământul superior de artă teatrală

În anul 1946, a fost înființat Conservatorul Maghiar de Muzică și Artă Dramatică din Cluj, precursorul legal al Universității de Arte din Târgu Mureș. Doi ani mai târziu, în contextul reformei învățământului, prin Ordinul Ministerului Învățământului Public nr. 263.327/1948, s-a înființat la Cluj Institutul Român de Artă cu facultățile de muzică, actorie și dans și Institutul Maghiar de Artă, cu facultățile de muzică, regie de teatru, actorie-dans, în cadrul căruia s-au continuat programele de studii superioare începute în Conservator. În anul 1950, prin unificarea facultăților de teatru din cele două Institute de Artă, a luat ființă Institutul de Teatru „Szentgyörgyi István”, cu predare în limbile română și maghiară.

În anul 1954, secția română și specializarea regie de la secția maghiară a Institutului de Teatru „Szentgyörgyi István” din Cluj au fost transferate la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București, iar specializarea actorie a secției maghiare, cu păstrarea titulaturii inițiale a instituției, la Târgu Mureș.

11. Pentru realizarea acestei monumentale clădiri, colectivul de proiectanți a fost distins cu Premiul Arhitecților din România pe anul 1973.

În anul 1962, a fost inaugurat Teatrul Studio, cu 200 de locuri. După zece ani, în anul 1972, au fost reluate studiile de regie în limba maghiară, absolvite de o singură promoție, iar, în anul 1976, s-a reînființat linia de studiu în limba română, specializarea actorie.

După anul 1991, s-a reorganizat studiul în domeniul regiei de teatru, iar, după anul 1992, denumirea instituției s-a transformat din Institutul de Teatru „Szentgyörgyi István“ în „Academia de Artă Teatrală“ din Târgu Mureș. Prin Hotărârea Guvernului României nr. 57/2 februarie 1998, denumirea instituției s-a transformat din nou din „Academia de Artă Teatrală“ în „Universitatea de Artă Teatrală“ din Târgu Mureș.

Din anul 2005, Universitatea de Artă Teatrală din Târgu Mureș a devenit Instituție Organizatoare de Doctorat. În prezent, Universitatea de Arte funcționează, conform Hotărârii Guvernului 966/29.09.2011, cu două facultăți, Facultatea de arte în limba română și Facultatea de arte în limba maghiară, oferind programe de studiu la nivelul ciclurilor de licență, masterat și doctorat în domeniul artelor teatrale, muzicale, vizuale și al științelor comunicării¹².

Academia de Artă Teatrală în anii comunismului

Începutul activității Academiei de Artă Teatrală din Târgu Mureș este legat de organizarea Facultății de Teatru în cadrul Institutelor de Artă din Cluj, una în limba română și una în limba maghiară, înființate prin Decretul 249/28 octombrie 1948, de către Ministerul Învățământului Public, în locul Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică. Ambele au funcționat între anii 1948-1950, cu câte trei facultăți, printre care o facultate de teatru cu trei specializări: actorie, regie și teatrolgie. În anul 1950, pe baza Decretului Consiliului de Miniștri nr. 1137/ 1950, a luat ființă, prin unificarea celor două facultăți de teatru, Institutul „Szentgyörgyi István“, care a funcționat cu două secții: română și maghiară, și cu două specializări teatrale: actorie și regie, până în anul 1954, la Cluj. Din acea perioadă,

12. <https://www.uat.ro/despre-universitate/istoric-documente-de-infiintare>.

amintim câteva personalități: primul rector – Ștefan Braborescu, decanul Szabó Lajos, cadrele didactice, Maria Cupcea, Toma Dimitriu, Panait Cotescu, Egby Gissa, Victor Moldovan, Szentimrei Jenő, Maria Clupe, Șerban Iamandi, Ion Chereji, Szász Árpád, Papp Vera. Dintre aceștia, o parte au predat la ambele secții. În anul 1954, secția română a Institutului „Szentgyörgyi István” și clasele de regie ale secției maghiare au fost transferate la IATC București, iar clasele de actorie ale secției maghiare, pe baza Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 1508/14 august 1954, au fost mutate la Târgu Mureș. Era momentul înființării Regiunii Autonome Maghiare, când importante forțe culturale de etnie maghiară din alte localități s-au concentrat la Târgu Mureș cu misiunea de a conduce instituții de cultură precum Teatrul Secuiesc, Ansamblul secuiesc de cântece și jocuri, redacții de reviste și ziare etc.¹³

În anii 1960-1970, învățământul artistic teatral ocupa un loc special în cadrul sistemului de învățământ. Catedra de specialitate din institut, cea de „Arta actorului”, care avea rolul de a crea educația artistică-profesională a studenților, era formată integral din „specialiști din afara școlii” – adică din actorii calificați ai Teatrului de Stat din Târgu Mureș. Prin virtutea lucrurilor, cele două instituții erau legate organic într-un proces pedagogic de pregătire a viitorului actor. Problema care trebuia rezolvată începând cu anul școlar 1967-1968 era planificarea stagiunii Teatrului de Stat (repertoriu, repetiții, deplasări, turnee și alte activități – toate însă coordonate de așa manieră, încât să nu aducă prejudicii procesului de învățământ din Institutul de Teatru, pentru a nu mai fi puși actorii să lucreze „illegal, peste orarul oficial al Institutului”). Acest fapt genera o dereglare a procesului de învățământ care-i punea pe studenți în situația de a acuza oboseală sau surmenaj, cu consecințe concretizate în numărul sporit de calificative mediocre și uneori submedicore la disciplinele de științe sociale și de cultură artistică teatrală¹⁴.

13. Valeria Covatariu, „Replica la «Cutremurul din ianuarie 1990»”, în *Cuvântul liber*, nr. 172/01.09.1994, p. 6.

14. Ion Chereji, „Catedra și scena”, *Steaua roșie*, nr. 211/08.09.1967, Târgu Mureș, p. 2.

Puternic înglobat în activitatea teatrală a orașului, Studioul studențesc din Târgu Mureș deținea în anii '70 un rol activ, animator în viața culturală a orașului. Programul stagiunii anului 1975 era realizat, în principiu, de studenții anului IV, dar era elaborat practic cu concursul întregului institut – cadre didactice și studenți –, cu deschideri spre stiluri, epoci și dramaturgii variate, și adaptat totodată cerințelor formative ale viitoarelor cadre actricești. Clasa de actorie a anului IV, condusă de profesorii și lectorii Csorba András, Gergely Géza și Ferenczy Csongor, anunța pe afișe următoarele spectacole: *Sâmbătă la Veritas*, *Spectacol cu vechi piese maghiare*, *Electra* de Euripide și *Menajeria de sticlă* de Tennessee Williams.

Laborator de studiu, constant verificat în activitatea practică a absolvenților săi, studioul „Szentgyörgyi István” reprezenta un teatru în miniatură, dar cu rezultate extrem de serioase. De exemplu, spectacolul elaborat de clasa conf. Gergely Géza și intitulat *Seară de vechi piese maghiare* era un exemplu de studiu pe o temă dată. Profesorul-regizor, autorul scenariului dramatic reprezentat, a selectat o seamă de texte literare de circulație variabilă în teatrul școlar din sec. XVII-XVIII. Cu privire la această punere în scenă, presa vremii relata următoarele: „E vorba de acele specifice texte literare sau populare, cu paternitate anonimă sau atribuită unor profesori-călugări, care se reprezentau în colegiile din Ardealul medieval și renescentist. Jucate unele inițial în latină, ele au fost, de-a lungul timpului, traduse sau adaptate în limba populară, cu intruziuni din argoul studenților și al târgoveților, păstrându-se doar alocuțiuni clasicizante din vechile modele. Fragmentele descoperite, completate cu schemele unor texte paterne mult gustate, articulate cu câteva interludii caracteristice, au alcătuit un interesant colaj, cu multiple valori funcționale. Valori informativ-educative de culturalizare a publicului, a tineretului îndeosebi, extrem de fertile mai ales pentru cultura teatrală a studenților-actori; coordonatele expresiv-populare ale scenariilor dramatice pretind cultura dicției, a gestului, disponibilități pentru improvizație și compoziție de gen, obișnuința măștii, a mimei, aptitudini indispensabile – precum se știe – viitorilor actori”¹⁵.

15. Mira Iosif, „Carnet studențesc. Institutul de Teatru «Szentgyörgyi István» Târgu Mureș” în *Teatrul*, nr. 1/1975, București, pp. 63-65.

În anul 1975, s-a organizat la Galați a treia ediție a „Festivalului Național al studenților din Institutele de Artă”¹⁶. Teatrul studentesc – în general, în perioada comunistă – era considerat „o formă de educație multilaterală”¹⁷. Cei aproape 4000 de studenți ai Universității gălățene au avut, astfel, prilejul să se întâlnească cu preocupările și roadele muncii specifice colegilor lor de la cele două institute de artă: „I.L. Caragiale” din București și „Szentgyörgyi István” din Târgu Mureș. Conform presei vremii, sala teatrului în care s-au prezentat spectacolele a fost neîncăpătoare. În urma unui concurs de preselecție exigent, au fost invitate să participe cinci reprezentații teatrale de înaltă ținută interpretativă, cu piese bune și variate. Printre altele, juriul a decis să confere o distincție spectacolelor *Rusticus Imperans* și *Căsătorie cu ghinion* (scenariu-colaj cu fragmente din piese, care au circulat în reprezentațiile școlare din secolele XVII și XVIII), oferite de Institutul de Teatru din Târgu Mureș, clasa lectorului Gergely Géza. Spectacolele premiate, ca de altfel *Menajeria de sticlă* de Tennessee Williams, care a fost prezentat la Galați, cu această ocazie, „au relevat cu strălucire dubla calitate: de laborator pedagogic și de scenă deschisă publicului”¹⁸. Pentru propaganda comunistă, spectacolele studenților de la teatru reprezentau „etaloane ale activității de învățământ, de cercetare și de producție [...] de natură să depună mărturia dezvoltării generale a artei teatrale în lumea noastră”¹⁹.

În anul 1976, după 22 de ani în care Transilvania a fost văduvită de o școală românească de teatru, a avut loc reorganizarea Institutului prin înființarea secției române, specializarea actorie, la Târgu Mureș.

Dintre personalitățile care s-au remarcat în această perioadă ca profesori la secția română a Institutului de Teatru,

16. Conform presei vremii, Festivalul Național al Studenților se dorea a fi o „fructuoasă colaborare dintre Uniunea Studenților Comuniști din România și Ministerul Educației și Învățământului”.

17. Constantin Antonescu, „Teatrul studentesc – o formă de educație multilaterală”, în *Steaua roșie*, nr. 8022/08.03.1975, Târgu Mureș, p. 4.

18. Valeria Ducea, „Festivalul Național al Studenților din Institutele de Teatru”, în *Teatrul*, nr. 4/1975, București, pp. 72-73.

19. *Ibidem*, p. 72.

s-a aflat și Serafim Duicu²⁰. Scriitor și critic literar, s-a născut la 6 august 1938, la Tismana (Gorj). A urmat cursurile Liceului Pedagogic la Târgu Jiu și Craiova între anii 1952-1956. A absolvit apoi Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai“, între anii 1956-1961. Între anii 1964-1974, a fost asistent la Institutul Pedagogic de 3 ani din Târgu Mureș, la disciplinele Limba română contemporană, Istoria limbii române, Folclor literar românesc, Istoria literaturii române clasice, Istoria literaturii române contemporane, Compoziție și analiză literară și Estetică. În anul 1974, a susținut doctoratul în filologie la Universitatea din București, sub conducerea academicianului Șerban Cioculescu, cu o teză despre Vladimir Streinu. Între anii 1974-1978, a fost redactor la revista *Vatra* din Târgu Mureș. În anul 1976, a devenit cadru didactic asociat la Institutul de Teatru din Târgu Mureș, unde a predat Istoria teatrului universal. Între anii 1978-1996, a fost lector universitar, conferențiar universitar, profesor universitar la Institutul de Teatru (din 1990, Academia de Artă Teatrală) din Târgu Mureș, unde a predat Istoria teatrului universal, Istoria teatrului românesc, Teoria dramei. Între anii 1990-1993, a ocupat funcția de consilier-șef la Inspectoratul pentru Cultură al județului Mureș, iar în anul 1993 a fost ministru secretar de stat la Ministerul Culturii. Între anii 1994-1996, a fost director general al Teatrului Național din Târgu Mureș²¹.

În anul 1980, la capătul unui ciclu de patru ani de studii, Institutul de Teatru „Szentgyörgyi István“ din Târgu Mureș a înregistrat un moment-reper. Acel moment întregea tradiția unei activități instructiv-educative și pedagogic-teatrale de peste trei decenii, răstimp în care Institutul a educat și calificat oameni și actori.

Prima promoție de absolvenți ai secției române de actorie căpăta atestat de profesioniști, urmând să-și înceapă activitatea în teatrele țării. Promovarea în teatrele profesioniste

20. Serafim Duicu spunea: „Prin învățământ și cultură, o națiune trăiește nu doar în prezent, ci mai ales în viitor și în eternitate“.

21. ***; „In memoriam. Serafim Duicu (1938-1966)“, în *Cuvântul liber*, nr. 209/24.10.1998, p. 3.

a acestei prime promoții de absolvenți ai secției române stimula efortul corpului profesoral în îndeplinirea unei sarcini majore a vremii: „aceea de a pregăti și educa actori preocupați de ideile socialismului, de problematica socială, cu spiritul întotdeauna treaz față de actul artistic creator“. Pentru a fixa o imagine exactă și cuprinzătoare a potențialului acestor absolvenți, „e util să amintim că, în cei patru ani de studii și, cu precădere, în spectacolele lor de la Studioul Institutului, au fost îndrumați în permanență să-și fixeze efortul de creație pe suportul unor idei și al observației de viață asupra universului pieselor și personajelor interpretate, pentru că numai în idei și numai în viață se află tezaurul de semnificații umane și artistice“²². Ultima lor stagiune studențească a cuprins: *Balada lui Pinte* de Dominic Stanca, *A opta zi dis-de-diminează* de Radu Dumitru, *O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale și *Viraj periculos* de J.B. Priestley.

Apreciate de marele public și de oamenii de specialitate la vremea respectivă, spectacolele absolvenților secției române s-au dovedit expresive, bogate în sugestii, capabile să exprime ideile textelor respective. Sub îndrumarea profesorilor-regizori, spectacolele și-au sporit consistența, printr-o bună distribuție a accentelor dramatice și a punctelor nodale din evoluția acțiunii și a relațiilor dintre personaje, fapt care a dus la fructificarea, într-un limbaj teatral ales, a semnificațiilor pieselor montate. Pusă în scenă în regia semnată de Constantin Codrescu și Ileana Burlacu, *O noapte furtunoasă* era apreciat de critici ca un „spectacol voios, alert, care a pus în evidență calitățile tinerilor interpreți, în mod convingător pentru toată lumea. Ne propunem să revenim pe larg asupra spectacolului, odată cu trecerea în revistă a întregii producții a acestei promoții“²³.

22. Ion Chereji, „Prima promoție a secției române“ în *Teatru*, nr. 7-8 (anul XXV), 1980, pp. 70-71. Revista *Teatru* a fost o revistă lunară apărută în perioada comunistă, fiind editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste și de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România.

23. *Ibidem*, p. 10.

Pe parcursul anilor de studii, dascălii au căutat să-i familiarizeze pe studenți cu mijloacele artistice axate pe explorarea lumii lăuntrice a personajelor, pe dezvoltarea expresivității scenice. Acest efort pedagogic se traduce în justificarea logică și psihologică a actului scenic al viitorilor actori. Un rol deosebit în pregătirea primei promoții de la secția română l-au avut profesorii Constantin Codrescu și lectorul Ileana Burlacu (ajutați de asistentul Ion Moiescu).

În anul 1983, Teatrul de Stat din Târgu Mureș a primit o binemeritată recunoaștere prin ridicarea lui la rangul de Teatru Național. În acest oraș transilvan, evenimentul a avut și are o semnificație deosebită. Pleiadei de extraordinari actori maghiari i s-au alăturat, cu peste șase decenii în urmă, absolvenți tineri și foarte talentați ai Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică. De atunci, actori români și maghiari au înălțat împreună splendida lucrare a culturii teatrale românești. Ei toți fac parte din Teatrul din Târgu Mureș și acesta este un Teatru Național și așa va rămâne în istorie cu toate personalitățile lui, reprezentanți ai celor două etnii²⁴.

Anul universitar 1985-1986 a adus o premieră la Institutul de Teatru. La secția română, anul IV, clasa lectorului universitar Constantin Doljan și-a deschis stagiunea anului universitar 1985-1986 cu premiera piesei *Micul infern* de Mircea Ștefănescu, în data de 12 octombrie 1985, în sala Studio. Regia spectacolului i-a aparținut lui Constantin Doljan, iar scenografia a fost realizată de Papp Judit. Distribuția era alcătuită din studenții Iosif Cojic și Dorin Presecan, anul IV, Dorin Andone, anul II, Vasilica Stamatini și Cristache Nicolae, anul II și Suzana Macovei, anul I. În rolul Eleonorei Arbore, și-a dat concursul Livia Doljan, de la Teatrul Național din Târgu Mureș. Premiera cu *Micul infern* a fost „un spectacol-școală de ținută și înalt profesionalism [...] piesa și spectacolul constituindu-se într-o valoroasă și înțeleaptă lecție de viață de familie, deopotrivă pentru vârsta tinereții, ca și a maturității”²⁵.

24. Mesajul președintelui Ion Iliescu cu prilejul împlinirii a 15 ani de la transformarea teatrului de stat târgumureșean în Teatru Național, în *Cuvântul liber*, nr. 203/15.10.1993, p. 3.

25. ***; „Premieră la Institutul de Teatru”, în *Steaua roșie*, nr. 241/12.10.1985, p. 2.

Institutul în primii ani după evenimentele din decembrie 1989

În anul 1990, s-a produs o reorganizare a învățământului regizoral în limbile română și maghiară. În anul 1991, Institutul de Teatru „Szentgyörgyi István“ și-a schimbat denumirea în Academia de Artă Teatrală din Târgu Mureș²⁶. A fost un an cu frământări, dar, până la urmă, lucrurile au intrat pe un făgaș normal.

În anul 1992, conducerea de la acea dată a început demersurile în scopul constituirii la Târgu Mureș, în cadrul Academiei de Artă Teatrală, a unei clase de studenți români bucovineni, proveniți din recent-înființatul, la acea vreme, stat ucrainean, în urma destrămării U.R.S.S.-ului. S-a luat și inițiativa creării unui nucleu pentru un viitor teatru românesc la Cernăuți. În acei ani, fusese semnat un acord bazat pe reciprocitate între guverne, prin care un număr de studenți români din Ucraina puteau studia la noi, cerându-se, încă din anul 1991, ca în cadrul Academiei târgumureșene să ființeze o clasă de tineri bucovineni. Din cauza neînțelegerii din partea organelor de stat ucrainene, la Târgu Mureș au putut veni să studieze în anul 1993 doar trei studenți. La nivel național, acordul între guverne prevedea 200 de studenți care urmau să studieze în România. Aceștia însă li s-a pricinuit o mulțime de probleme și nici jumătate n-a ajuns în țară. Astfel, în loc de 10-12 studenți, câți trebuiau să studieze în primul an, au studiat doar trei. Conducerea Institutului de Teatru dorea să organizeze cursuri intensive de limba română, de dicție și tehnica vorbirii, să introducă o serie de ore suplimentare la disciplinele complexe. Condițiile de cazare și masă care li se ofereau erau aceleași ca și pentru ceilalți studenți. Bursele, în schimb, erau mai mari, asigurându-li-se în plus gratuitate pe mijloacele de transport în comun. Primeau, de asemenea, rechizitele necesare²⁷. În anii următori, acest proiect

26. Valeria Covătaru, „Replica la «Cutremurul din ianuarie 1990»“, în *Cuvântul liber*, nr. 172/01.09.1994, p. 6.

27. „Interviu cu prof. univ. Călin Florian, Rectorul Academiei de Artă Teatrală din Târgu Mureș“, în *Cuvântul liber*, nr. 208/15.10.1993, p. 6.

nu s-a mai materializat din pricina refuzului autorităților din Ucraina.

Concluzii

Institutul de Teatru din Târgu Mureș este una dintre instituțiile de învățământ superior în domeniul teatral din România. Fondat la începutul anilor 1950, institutul a devenit parte a Universității de Arte din Târgu Mureș în 1990. Scopul principal al Institutului de Teatru din Târgu Mureș este formarea și pregătirea studenților în diferitele discipline ale artelor spectacolului, în special în domeniul teatrului. Institutul oferă programe de licență, masterat și doctorat în regie, scenografie, actorie, dramaturgie și alte specializări conexe.

Procesul de admitere la Institutul de Teatru din Târgu Mureș a fost și continuă să fie unul competitiv și presupune susținerea unui examen de admitere, care variază în funcție de specializarea aleasă. Curriculum-ul institutului se concentrează pe dezvoltarea abilităților artistice și tehnice ale studenților, precum și pe înțelegerea teoretică și istorică a teatrului.

Institutul de Teatru din Târgu Mureș are o tradiție bogată în producții teatrale de calitate și colaborări cu teatre de prestigiu din România și din străinătate. Studenții au oportunitatea de a-și demonstra talentul și de a acumula experiență practică prin participarea la spectacole și proiecte teatrale profesionale. De-a lungul anilor, absolvenții Institutului de Teatru din Târgu Mureș au obținut recunoaștere și succes în industria teatrală românească și internațională, activând ca actori, regizori, scenografi, dramaturgi și în alte profesii conexe.

În perioada comunistă, învățământul teatral în Târgu Mureș, precum cel din întreaga Românie, a fost puternic influențat de ideologia și controlul politic exercitat de regimul comunist. Teatrul a fost considerat un mijloc important de propagandă și mobilizare socială, iar învățământul teatral a fost organizat în conformitate cu aceste obiective.

În acea perioadă, instituția de învățământ teatral în Târgu Mureș oferea cursuri de actorie, regie și scenografie. Această instituție era subordonată controlului strict al Partidului Comunist Român și erau impuse reguli și directive clare cu privire la conținutul și orientarea artistică a spectacolelor

de teatru. Învățământul teatral era concentrat asupra predării unor valori și principii socialiste, promovând ideologia comunistă și subliniind importanța angajamentului social și a propagandei revoluționare. Cursurile de actorie se axau pe dezvoltarea unor abilități și tehnici specifice interpretării în spiritul ideologiei comuniste, iar elevii erau încurajați să participe la spectacole cu tematică politică și socială.

Existau restricții și cenzură în ceea ce privește conținutul și mesajul spectacolelor de teatru. Ideologia comunistă trebuia să fie promovată în mod activ, iar orice abatere sau critică la adresa regimului erau strict interzise. Directorii teatrelor și profesorii de teatru erau supuși presiunii politice și trebuiau să se asigure că spectacolele și producțiile artistice respectau liniile directoare ale Partidului Comunist.

În general, învățământul teatral din perioada comunistă era marcat de controlul politic și cenzura exercitată de regimul comunist. Cu toate acestea, existau și artiști și profesori de teatru care, în ciuda restricțiilor, încercau să-și exprime creativitatea și să promoveze idei și valori artistice autentice.

Universitatea de Arte din Târgu Mureș reprezintă astăzi o instituție de învățământ superior de renume în domeniul teatral din România și le oferă studenților oportunitatea de a se dezvolta ca profesioniști într-un mediu creativ și stimulant.

Bibliografie

***, „AZI: Premieră“, în *Steaua roșie*, nr. 267/10.11.1962.

***, „In memoriam. Serafim Duicu (1938-1966)“, în *Cuvântul liber*, nr. 209/24.10.1998.

***, „Interviu cu prof. univ. Călin Florian, rectorul Academiei de Artă Teatrală din Târgu Mureș“, în *Cuvântul liber*, nr. 208/15.10.1993.

***, „Premieră la Institutul de Teatru“, în *Steaua roșie*, nr. 241/12.10.1985.

***, „Teatru“, în *Mureșul*, anul I, nr. 6/7.12.1922.

ANTONESCU, Constantin, „Teatrul studentesc – o formă de educație multilaterală“, în *Steaua roșie*, nr. 8022/08.03.1975.

CHEREJI, Ion, „Catedra și scena“, în *Steaua roșie*, nr. 211/08.09.1967.

CHEREJI, Ion, „Prima promoție a secției române“, în *Teatru*, anul XXV, nr. 7-8, 1980.

COVĂTARIU, Valeria, „Replica la «Cutremurul din ianuarie 1990»“, în *Cuvântul liber*, nr. 172/01.09.1994.

DECIZIA nr. 821/1949 a Comitetului Provizoriu al Comunei Urbane Târgu Mureș.

DUCEA, Valeria, „Festivalul Național al Studenților din Institutele de Teatru“, în *Teatrul*, nr. 4/1975.

FODOR, Zeno, *Teatrul românesc la Târgu Mureș 1962-2002*, Târgu Mureș, Cromatic Tipo S.R.L., 2002.

ILIESCU, Ion, în *Cuvântul liber*, Târgu Mureș, nr. 203/15.10.1993.

IOSIF, Mira, „Carnet studentesc. Institutul de Teatru «Szentgyörgyi István» Târgu Mureș“, în *Teatrul*, nr. 1/1975.

Resurse web

„DECIZIA nr. 7368/1961 a Ministerului Învățământului și Culturii“, în <https://teatrונational.ro/teatrul-lr/>.

<https://www.uat.ro/despre-universitate/istoric-documente-de-infi-intare>.

RUNCAN, Miruna, „Teatrul românesc în perioada comunistă“, în https://www.researchgate.net/publication/350373874_Miruna_RUNCAN_Teatrul_romanesc_in_perioada_comunista/link/605c54a8a6fdccbfea0527f3/download.